

15 Μαρτίου, 1990

[Α. Ν. ΛΟΥΖΟΥ, Π., ΜΑΛΑΧΤΟΣ, ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ, ΚΟΥΡΡΗΣ,
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΗΣ, ΝΙΚΗΤΑΣ, ΑΡΤΕΜΙΔΗΣ, Δ/στές]

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ,

Εφεσείων-Αιτητής,

v.

1. ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ
ΚΑΤΩ ΑΚΟΥΡΔΑΛΙΑΣ,
2. ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ,
3. ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ,

*Εφεσιβλήτων-Καθ' ων η αίτηση.**(Αναθεωρητική Έφεση Αρ. 708).*

Αίτηση Ακυρώσεως — Έννομο συμφέρον — Χαρακτηριστικά — Άμεσο — Οι απλές αντανακλαστικές συνέπειες των διοικητικών ενεργειών δε γεννούν συμφέρον — Η περίπτωση των περιοίκων.

Ο αιτητής εφεσίβαλε την πρωτόδικη απόφαση που δεν του αναγνώριζε έννομο συμφέρον να προσβάλει την ανάκληση μη συντελεσθείσας επίταξης και απαλλοτριώσης γειτονικών προς τα δικής του ιδιοκτησίας κτήματα. 5

Η Ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου, απορρίπτοντας την έφεση, αποφάσισε ότι: 10

Η έννοια του έννομου συμφέροντος προσδιορίζεται από το Άρθρο 146.2 του Συντάγματος. Τα στοιχεία που το συνθέτουν ως και ο βαθμός του απαιτούμενου συμφέροντος αποτελεί αντικείμενο πλήθους αποφάσεων. Η διαπίστωση του συμφέροντος είναι έργο του δικαστηρίου με τα δεδομένα κάθε συγκεκριμένης περίπτωσης. 15

Ένα από τα συστατικά του στοιχείου είναι ότι η σχέση μεταξύ προσβαλλόμενης πράξης και προσφεύγοντος πρέπει να είναι άμεση. 20

Η ιδιότητα του περιοίκου καθαντή δε φτάνει για να μπορεί να επικαλεσθεί την ακυρωτική δικαιοδοσία του δικαστηρίου με προσφυγή,

γιατί η σύγχρονη έννομη τάξη δεν αναγνωρίζει τη λαϊκή αγωγή.

5 Στην κρινόμενη περίπτωση δε θεμελιώνεται ίδιο και άμεσο συμφέρον του εφεσείοντα αφού η ζημία που ζητά να αποτρέψει δεν προξενήθηκε αμέσως από τα προσβαλλόμενα διατάγματα. Η κτήση δουλείας στο τεμ. 107 εξυπηρετεί ιδιωτικό συμφέρον του εφεσείοντα διότι του παρέσχε διέξοδο στο δημόσιο μονοπάτι. Η περαιτέρω ζημία που μπορούσε να υποστεί εμφανίζεται κατά τη φράση του Δένδια “ως κατ’ αντανάκλασιν συνέπεια” των ανακλητικών πράξεων που δεν στοιχειοθετεί άμεσο έννομο συμφέρον.

10

Η έφεση απορρίπτεται χωρίς έξοδα.

Αναφερόμενες υποθέσεις:

15

Vakana and Others v. Republic (1987) 3(A) C.L.R. 316,

Papantoniou v. Electricity Authority of Cyprus (1986) 3(A) C.L.R. 105.

20

Έφεση.

25

Έφεση εναντίον της απόφασης Δικαστή του Ανωτάτου Δικαστηρίου (Στυλιανίδης, Δ.), που δόθηκε στις 31 Ιανουαρίου, 1987 (Προσφυγή Αρ. 755/85), με την οποία απορρίφθηκε η προσφυγή του εφεσείοντα εναντίον της απόφασης των εφεσιβλήτων να ανακαλέσουν τα διατάγματα για την επίταξη και απαλλοτρίωση κτημάτων γειτονικών προς τα κτήματα του εφεσείοντα στο χωριό Κάτω Ακουρδάλια της Επαρχίας Πάφου.

30

Κ. Χρυσσοτομίδης, για τον Εφεσείοντα.

Χρ. Ιωαννίδης, Δικηγόρος της Δημοκρατίας, για τους Εφεσιβλήτους 2 και 3.

35

Η εφεσίβλητη 1 δεν εκπροσωπήθηκε.

Cur. adv. vult.

40

Α. Ν. ΛΟΪΖΟΥ, Π.: Η απόφαση του δικαστηρίου θα δοθεί από το δικαστή κ. Σόλωνα Νικήτα.

ΝΙΚΗΤΑΣ, Δ.: Ο εφεσείων είναι ιδιοκτήτης κτήματος, έκτασης 18 σκαλών, που κείται στο χωριό Κάτω Ακουρδάλια της

Επαρχίας Πάφου. Είναι καταχωρημένο στα μητρώα του κτηματολογίου ως τεμάχιο 108 του χωρομετρικού σχεδίου ΧΧΧV/36.

Η προσφυγή του εφεσείοντα με αίτημα την ακύρωση διαταγμάτων ημερ. 21/6/85 με τα οποία ανακλήθηκε η επίταξη και απαλλοτρίωση τμήματος γειτονικών κτημάτων, συνολικού εμβαδού 2 περίπου σκαλών, απέτυχε πρωτόδικα. Η αίτησή του απορρίφθηκε σε προκριματικό στάδιο γιατί το πρωτόδικο δικαστήριο την έκρινε απαράδεκτη για έλλειψη νομιμοποίησης του εφεσείοντα. Με την έφεσή του τώρα αμφισβητεί την ορθότητα του ευρήματος αυτού ότι, δηλαδή, λείπει το έννομο συμφέρον που θέτει η διάταξη του άρθρ. 146.2 του Συντάγματος σαν υπόθεση του παραδεκτού αίτησης ακύρωσης.

Τα κύρια περιστατικά που έφεραν στο προσκήνιο τη διένεξη έχουν σε σύνοψη ως εξής: Το κτήμα του εφεσείοντα είναι περικλειστο. Σε όλο το μήκος της ανατολικής του πλευράς συνορεύει με το τεμάχιο 107. Απ' εδώ αρχίζει δημόσιο μονοπάτι, πλάτους 4 ποδών, που διέρχεται από τα τεμάχια 94, 95, 87/2, 87/1 και καταλήγει σε δρόμο. Η κατεύθυνση του διαγράφεται στο κτηματολογικό σχέδιο - τεκμήριο.

Η εφεσίβλητη χωριτική αρχή, που ως ένα βαθμό ωθήθηκε στην απόφασή της από τις επανειλημμένες οχλήσεις του εφεσείοντα, ζήτησε την απαλλοτρίωση τμήματος των προαναφερθέντων παρόδιων κτημάτων για τη μετατροπή του μονοπατιού σε δημόσιο δρόμο πλάτους 20 ποδών. Ο εφεσείων μάλιστα ανέλαβε την πληρωμή των αποζημιώσεων για τη σκοπούμενη απαλλοτρίωση συμποσούμενων σε £250. Ακολούθησε η γνωστοποίηση στις 22/7/83. Όμως μέχρις ότου εξεταστούν οι ενστάσεις που υπέβαλαν επηρεαζόμενοι παρόδιοι ιδιοκτήτες και ληφθούν πρόσθετα στοιχεία κατέστη αναγκαία η δημοσίευση νέας γνωστοποίησης. Είχε μεσολαβήσει η τροποποίηση του περί Αναγκαστικής Απαλλοτρίωσης Νόμου αρ. 15/62. Συγκεκριμένα με το άρθρ. 3 του τροποποιητικού Νόμου 25/83 μειώθηκε ο χρόνος δημοσίευσης διατάγματος απαλλοτρίωσης από τη δημοσίευση γνωστοποίησης σε 10 μήνες και υπήρχε στο προκείμενο κίνδυνος να ατονήσει η διαδικασία από τη σημειωθείσα καθυστέρηση.

Έτσι, μετά τη νέα γνωστοποίηση δημοσιεύθηκαν έγκαιρα, στις 2/11/84, διατάγματα επίταξης και απαλλοτρίωσης. Πρόκειται για τα διατάγματα που ανακλήθηκαν με τις πράξεις της 21/6/85 που είναι και το αντικείμενο της υπόθεσης. Η ανάκληση αποφασίστηκε μετά από γνωμοδότηση του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας

5 ότι η κηρυχθείσα απαλλοτριώση δεν είχε το στοιχείο της δημόσιας ωφέλειας όπως απαιτεί ο νόμος και το σύνταγμα, αλλά έγινε για εξυπηρέτηση ιδιωτικού συμφέροντος. Επισημαίνουμε το γεγονός, στο οποίο έδωσε έμφαση ο κ. Χρυσοστομίδης, ότι ο εφεσείων απέκτησε προγενέστερα στις 26/1/85 δικαίωμα διόδου, πλάτους 10 ποδών, στο δημόσιο μονοπάτι διαμέσου του τεμ. 107. Το διάβημα αυτό, έγινε, όπως είπε, ενόψει της διάνοιξης νέου δρόμου που εξασφαλιζόταν από την επικείμενη απαλλοτριώση.

10 Η ειδοποίηση περιέχει 5 λόγους έφεσης, αλλά, όπως έγινε δεκτό, ένα είναι το κεντρικό σημείο γύρω από το οποίο διαμορφώθηκαν οι νομικοί ισχυρισμοί του εφεσείοντα: το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε η πρωτόδικη απόφαση για έλλειψη νόμιμου
15 συμφέροντος. Η ουσία της απόφασης εντοπίζεται στο παρακάτω απόσπασμα:

20 "The acts of revocation do not directly relate to the applicant and no adverse results are affecting any legitimate interest of the applicant in the sense of Article 146.2. Any adverse effect is indirect and does not affect any legitimate interest within the ambit of "legitimate interest", as envisaged in paragraph 2 of Article 146."

25 Είναι η εισήγηση του κ. Χρυσοστομίδα ότι αντίθετα με ό,τι δέχθηκε η απόφαση οι προσβαλλόμενες πράξεις έθιξαν τα έννομα συμφέροντα του εφεσείοντα κατά τρόπο άμεσο. Ιδιαίτερη βαρύτητα απέδωσε στην εξασφάλιση δικαιώματος διάβασης από το γειτονικό κτήμα, πράγμα που θα του επέτρεπε ελεύθερη πρόσβαση στο δημόσιο δρόμο αν οι σχετικές πράξεις δεν εξαφανίζονταν με την ανακλητική απόφαση. Για την παραχώρηση δικαιώματος ο
30 εφεσείων υποβλήθηκε σε δαπάνες και επομένως η ματαίωση των πράξεων έπληξε άμεσα τα συμφέροντά του. Η ενέργεια των καθ' ων η αίτηση, κατέληξε η εισήγηση, αποστέρησε τον ενάγοντα του δικαιώματος προσπέλασης στο δημόσιο δρόμο και συγχρόνως απέτρεψε τη γεωργική εκμετάλλευση της ιδιοκτησίας του.

35 Πρέπει να αναφερθεί εδώ ότι μέρος της επιχειρηματολογίας είχε αντικείμενο την ουσία της υπόθεσης, αλλά συσχετίστηκε ως ένα σημείο με το έννομο συμφέρον του εφεσείοντα. Όμως θα παρατηρούσαμε ότι το δικαστήριο δεν μπορεί να ασχοληθεί με την ουσία πρωθύστερα. Όπως παρατηρεί ο καθηγητής Σκουρής στη
40 μελέτη του "Η άσκησης αιτήσεως ακυρώσεως από τρίτους":

"Η νομιμοποίηση αποτελεί προϋπόθεση του παραδεκτού της αιτήσεως, ενώ το έννομο συμφέρον για την επίκληση των λό-

γων ακυρώσεως απασχολεί τον δικαστή, αφού τερματίσει το προκριματικό στάδιο του παραδεκτού και εισέλθει στην έρευνα της ουσίας της αιτήσεως."

(Τόμος Τιμητικός Συμβουλίου της Επικρατείας 1929-1979 σελ. 397) 5

Υποστηρίζοντας την πρωτοδικη απόφαση ο κ. Ιωαννίδης υπέβαλε ότι ο εφεσείων δεν έχει ενεστώσ συμφέρον. Κι αυτό γιατί η απαλλοτρίωση δεν συντελέστηκε με την καταβολή αποζημίωσης. Επομένως η διοίκηση ήταν ελεύθερη με βάση τις διατάξεις του άρθρ. 7 του Ν. 15/62 να προβεί στις ανακλητικές ενέργειες. Το πολύ πολύ, ισχυρίστηκε ο συνήγορος, ο εφεσείων είχε ελπίδα συμφέροντος σε μελλοντικό χρόνο αν βεβαίως συμπληρωνόταν η απαλλοτρίωση. Όμως το στοιχείο αυτό δεν αρκεί και δεν δικαιολογεί τη νομιμοποίησή του. Επίσης εισηγήθηκε ότι η αμεσότητα του συμφέροντος στην προκειμένη περίπτωση περιοριζόταν σε όσους απευθύνονταν οι πράξεις. Με άλλα λόγια στους ιδιοκτήτες των υπό απαλλοτρίωση κτημάτων. Ο εφεσείων δεν απέκτησε οποιοδήποτε δικαίωμα που απώλεσε από τις επίδικες αποφάσεις.

10
15
20

Η έννοια του έννομου συμφέροντος προσδιορίζεται από το άρθρ. 146.2 του Συντάγματος. Τα στοιχεία που το συνθέτουν ως και ο βαθμός του απαιτούμενου συμφέροντος αποτελεί αντικείμενο πλήθους αποφάσεων. Δε θα εξυπηρετούσε, πιστεύουμε, ευρεία αναφορά σ' αυτές. Για το λόγο ότι η διαπίστωση του συμφέροντος είναι έργο του δικαστηρίου με τα δεδομένα κάθε συγκεκριμένης περίπτωσης. **Αθηνά Βακανά και Άλλοι ν. Δημοκρατίας** (1987) 3 Α.Α.Δ. 316. Το βάρος απόδειξης του συμφέροντος επωμίζεται πάντοτε ο προσφεύγων. **Παπαντωνίου ν. Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου** (1986) 3 Α.Α.Δ. 105. Ένα από τα συστατικά του στοιχεία είναι ότι η σχέση μεταξύ προσβαλλόμενης πράξης και προσφεύγοντος πρέπει να είναι άμεση.

25
30

Η ιδιότητα του περιοίκου καθαυτή δεν φτάνει για να μπορεί να επικαλεσθεί την ακυρωτική δικαιοδοσία του δικαστηρίου με προσφυγή, γιατί η σύγχρονη έννομη τάξη δεν αναγνωρίζει τη λαϊκή αγωγή. Το στοιχείο της αμεσότητας αναλύει ο Δένδιας "Διοικητικόν Δίκαιον" τόμος Γ, σελ. 277:

35
40

"Το έννομον προσωπικόν συμφέρον πρέπει να είναι άμεσον υπό την έννοιαν, ότι, κατά την μεταξύ της εκδόσεως της πράξεως και της εξ αυτής προκαλουμένης εις τον προσφεύγοντα ζημίας αιτιώδη σχέσιν, δεν πρέπει να παρεμβάλληται συμφέρον τρίτου εις τρόπον ώστε η ζημία του προσφεύγοντος να

εμφανίζεται ως κατ' αντανάκλασιν συνέπεια της ήν υφίσταται ο αμέσως εκ της πράξεως θιγόμενος."

- 5 Στην κρινόμενη περίπτωση δεν θεμελιώνεται ίδιο και άμεσο συμφέρον του εφεσείοντα αφού η ζημία που ζητά να αποτρέψει δεν προξενήθηκε αμέσως από τα προσβαλλόμενα διατάγματα. Η κτήση δουλείας στο τεμ. 107 εξυπηρετεί ιδιωτικό συμφέρον του εφεσείοντα διότι του παρέσχε διέξοδο στο δημόσιο μονοπάτι. Η περαιτέρω ζημία που μπορούσε να υποστεί εμφανίζεται κατά τη
- 10 φράση του Δένδια "ως κατ' αντανάκλασιν συνέπεια" των ανακλητικών πράξεων που δεν στοιχειοθετεί άμεσο έννομο συμφέρον.

- 15 Η υπόθεση *Βακανά*, ανωτέρω, στην οποία στηρίχθηκε ο εφεσείων δεν προωθεί την άποψή του. Η ειδοποιός διαφορά της περίπτωσης *Βακανά* είναι ότι οι ιδιοκτήτες ή κάτοχοι ακινήτων είχαν άμεσο συμφέρο να αμφισβητήσουν διοικητική πράξη που διέταξε το μερικό κλείσιμο δρόμου ακριβώς γιατί οι περιουσίες των αιτητών ήταν στο δρόμο αυτό και επηρεάζονται άμεσα.

- 20 Για τους λόγους που προεκτέθηκαν η έφεση απορρίπτεται χωρίς όμως έξοδα.

Η έφεση απορρίπτεται χωρίς έξοδα.